

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Et Institvto S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris. Libri Qvinque

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

XVI. Quid sint, quo fine, & orsine condita S. Ignatij Exercitia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

sed confertim tunc, magnoque affluxu cum de rebus diuinis esset verba factururus; quod solitus erat ex editiore saxo, & hoc hodieque visitur ante S. Lucia nosocomium vetus. Nec multis opus erat, ad pungendum acti detestatione scelerum auditorem, ipsa dicentis species sat erat. Vestitus asper, isque vilissimus; capilli quantum olim crispati, tantum nunc inculci & sordidi; squalor oris exesi, catenatum latus, pedes nudi, præterquam initio cum intumescens quot noctibus pes dexter, fuit sparteo calceo inuolendus. Haud paulo tamen verborum vis maior, quæ ignito ex corde vibrata, ipsa ignea ignem audientibus subdebant. Accedebat multorum non expectata conuersio, quos priuata eius colloquia, & prima quædam salutis principia, ipsorum tradita meditationi, ad maiorem perductos Dei æternorumque noticiam relicto sæculo, Religiosis ordinibus manciparant. Et hanc primum expertus ad reuellendos ab terrenis, Deoque reddendos homines, vim admirabilem, solidorum quorundam, veritatis æternæ dictatorum, quam & senserat ipse maximè validam; conferre illa decreuit in methodum, & interioris vitæ disciplinam, quod aureo illo Exercitiorum Spiritualium libello perfecit; superiore instinctu sanè superioris intelligentiæ concepto; scripto verò ad lumen diuini vultus, & mox in vsus fructusque publicos collato; eo bonorum ingentium prouentu quem per primos Ignatij filios diues illa vena in Ecclesiam fudit vniuersam; subministrato iis generoso illo, ad magna & ardua robore, quæ in salutem mouebant animarum. Et haustura est ex eodem fonte animam & vires, dum qualis nata est, talis spirabit Societas, nec alio egebit, poteritve iuvari præsidio ad reficiendos spiritus, si quando à primigenio vigore languerit. Verùm cuiusmodi sint, & quanti Exercitia hæc, cum futura sit eorum in huius operis decursu sapiùs mentio, videtur paulò accuratiùs explicandum.

Non sunt Exercitia Spiritualia S. Ignatij, summa quædam piarum meditationum, commodè in librum digesta breuissimum, ex quo artem secum vtiliter, religiosè cum Deo agendì, lectores ediscant; id enim si forent, præterea nihil; nec S. Ignatij Exercitia dicerentur, nec prærogatiua gaudent nouitatis, cum neque is primum hoc nomen excogitauerit, nec formam meditandi. Id ille, nec frustra, spectauit, vt curationem animæ in artem redigeret, quibusdam fidei principiis methodum imponens certis legibus adstrictam, quæ viis ad finem idoneis progressa, nunquam non optato exitu clauderetur. Quæ sancti viri mens, si rectè attenditur, tantum distabit ab simplici meditandi occupatione, quantum herbarum, & mineralium discretio, variisque in succos expressio, ab arte integra medicina, quæ probè perspectis tum humani corporis elementis, tum pharmacorum viribus ad intemperiem corporum corrigendam, & restituendam mediocritati; ex iis corpus juris medici componit, certis aptum, ac tutis legibus sanitatis. Fuit sanè ante Ignatium, finis cognitio in quem Deus hominem condidit, inferorum pœnas, peccati grauitatem, conscientiæ examen, & confessiones generales ignorauit nemo, vt Christi mysteria, & vitam, &

XVI.

Quid sint,
quo sine, &
ordine condita
S. Ignatij
Exercitia.

reliqua; verum artem vnam, quæ & explorata penitus ægritudine animæ, perturbatione affectuum laborantis; & comperta vi cuiusque meditationis ad componendos illos efficacia, modoque illius adiuuendæ, disciplinam ex iis plenam conficeret suis regulis definitam; quibus purgata, corroborataque, & confirmata mens, à primo spreti sæculi rudimento, perduceretur ad constantem Dei perfectumque amorem, hanc profecto artem ante Ignatium tradiderat nemo: cuius rei fides vt fiat clarior, pono hic summam vniuersam Exercitiorum S. Ignatii rationem. Meditationem primo loco præscribit quam ob sui præ cæteris momentum, Fundamenti nomine appellat, estque huiusmodi. Cum in eum finem vniuersa ferantur in quem à Deo sunt condita, ministerium scilicet hominis, & commoditatem; nobis quoque inquirendum esse, cur simus à Deo in hanc lucem educti: ad dominatum; ad literas; ad bellicam gloriam; ad quæstuosam mercaturam; ad diuitias congerendas: nihilque præstantius & maius. Cumque liquidò steterit, nihil tale à Deo nobis propositum: verum vt, vsu rerum ad vitam conditam, famularemur Deo dum viuimus, post verò æternum Deo fruamur; ex quo necessariò conficitur, rebus his infimis parandis vtendisve non plus tribuendum quam ad illum conferat supremum finem, in quem à Deo illas accepimus; conficitur item paupertatis & diuitiarum; honoris, & ignominie; valetudinis, & morborum, cæterorumque pretium non esse nobis ex eo æstimandum, quo vitæ huic fragili vel obsunt vel commodant, sed quo illi æternæ atque immortalis. Labet concepta ipsius Sancti verba hic reddere, vt expendantur ab omnibus quorum in manus hæc historia venerit, feraturque de illorum incredibili virtute iudicium ad permouendas hominum voluntates, quamuis leui oculo percurrantur. Sic enim is loquitur: Creatus est homo ad hunc finem, vt Dominum Deum suum laudet, ac reueretur, eique seruiens, tandem saluus fiat; reliqua verò supra terram sita, creata sunt hominis ipsius causa, vt eum ad finem creationis suæ prosequendum iuuent: vnde sequitur vtendum illis, vel abstinendum eatenus esse, quatenus ad prosecutionem finis vel conferunt, vel obsunt. Quapropter debemus absque differentia nos habere circa res creatas omnes (provt libertati arbitrij nostri subjectæ sunt & non prohibita): ita, vt (quod in nobis est) non quæramus sanitatem magis, quam ægritudinem: neque diuitias as paupertati, honorem contemptui, vitam longam breui præferamus. Sed consentaneum est, ex omnibus ea demum quæ ad finem ducunt, eligere, ac desiderare. Consideratio tam potentis explorataque veritatis, horæ vnius spatio sensim hausta, dici non potest quam validè animum succutiat iniquis affectibus, & desideriis improbis prægrauatum; tum crassioribus vitiis succis liberatum, quam consentaneè præceptionibus medicis, peruium iam tradat secundæ purgationi subtiliorum affectuum, esto non ita lethalium, sed tamen caduca olentium. Hinc nouum lumen, nouique adeò nascuntur oculi quibus longè alia cernuntur omnia quam prius viderentur, cum cursus præposterè loco præmij amaretur, summaque industriæ ac laborum hæreret in infimis, velut satiatus animam beatitudinis supernæ capere

pacem. Difficile dictu est quam multos hæc ratio altè in animum demissa potenter curauerit; ex eoque conclauit quo se ad eam percipiendam incluserant, quantum ab se diuersi prodierint. Martinus Olaius inter Doctores Sorbonicos insignis, non dubitabat profiteri plus se hora vna ex eius Fundamenti consideratione edoctum quam annis compluribus ex Theologiae studio percepisset. Ipse hanc eius vim compertam habens Ignatius, vbi locorum vetaret longinquitas quo minus aliis traderet otiosius expendendam, suggerebat saltem, sat gnarus homini ratione vtenti, etsi leuiter cogitam non leui præsidio fore. Sic eum egisse accepimus cum magni nominis Præfule, aduersis resstantibus vehementer afflictio, ad eius enim de eo literas; [Tanti est, aiebat, Illustrissime Domine, vnaquæque res in hac vita, quantum valet ad æternam illam; tantum è contrario nocet, quantum ab ea nos auertit: quare affectionibus æternis instincta mens, & illuminata, suum deponit in sublimi nidum, totaque in eo est vt nihil capiat præter Christum, & hunc crucifixum, cui si amat in hac vita configi, cum eo excitanda est in futura.] hæc ille. Quod autem horam vnã, huic versandæ veritati attribuit, hodierni vsus ratione habita dictum velim; non quod spatio illo Sanctus desinjerit tempus, cui metas debet, non hora ponere, sed necessitatis apud diuersos diuersa ratio, vt quisque terrenis pro conditione, vel affectione leuius, aut tenaciùs adhærescit: quo modo anonosæ, & altis diffusæ radicibus arbores, multo ægrè conatu magnoque reuelluntur, nouellæ ac teneræ facili: sic horæ vnus breuitas, cogitatione hac occupata, vix sufficiat homini, ab inueteratis malis in libertatem afferendo. Nec enim agitur de simplici quadam, & philosophica finis illius notitia, desinente in odium, vel amorem rerum extra nos positarum, aut fortuitarum; sed vnum in scopum vsunque collimante, formandæ scilicet in melius vitæ nostræ omnis; cuius pro varietate finium, necesse est diuersas esse actiones. Nec potest voluntas, aliis consiliis, desiderijs, moribus viuere, cum sensu pugnantibus, nisi eius præluces cœcitati, mens perspicax imbiberit penitus, præter nouam illam quam præit voluntati viam, nullam esse rectam, nullam eò bonorum, tutò perducere, quò suapte naturâ voluntas anhelat. Quæ causa extitit sancto Patri, vt huic meditationi Fundamenti nomen tribueret, nempe haudquaquam superficiali, sed humo altius refoffa demittendæ, vt ei valeat securè Christianæ virtutis tota fabrica imponi: & verò nouimus qui menses solidos cum in hoc descensu posuissent, tantò se inde in diuina, & mansura sustulerunt, quantò se in hanc cogitationem profundius merferant. De fonte huius tam ingentis manifestique veri, vniuersè, ac per se concepti, quæ sequuntur partes Exercitiorum ad singularia descendunt, quæ res bene perspectas in opus vsunque conuertunt. Iam ad decernendum tenaci proposito quod animus probauit, abstinere scilicet ab terrenis, nisi quoad obtinendum id faciunt, cuius gratiâ in terra versamur; cum æquè nihil iuuet, vti serua animaduersio confusionis & malorum quæ finis illius obliuio, & negligentia inuehit,

quisque, inquit vir sanctus, vitam suam omnem anteaquam ob oculos ponat, accuratòque examine culpas eius sigillatim collectas intuens, in ijs attendat, quantum & quoties ab supremo illo & beato fine miserè exerrarit; huius porrò exerrationis vt malignitatem, & damna intelligat; malignitatem docet contemplatio sequens de peccatorum grauitate; damna verò, altera ei suppar de pœnis quibus apud inferos luuntur: quæ quidem omnia, vt cuius palam est, eò spectant vt purgata mortiferis affectionibus anima sanitati, ac vitæ hoc est diuinæ gratiæ reddatur. Quod autem non semel idem catharticum iteretur, attempereturque medicaminibus, diuersæ quidem materiæ ac modi, vnius tamen efficientiæ; causa est quod ij humores affectionum viscatarum pertinacissimi, nobisque innutriti, & conceleratus ille nostri amor, elidunt eluduntque remedia, & purgationis difficillimæ sunt. Hac vsque prima Exercitiorum hebdomada. Sic iam emendatis affectibus, respirare incipit valetudo: quam vt facit in animantibus temperationum inter se diuersarum ad vitæ actiones apta consensio; ita illam in animis efficit exæquata inter se affectuum, ad mandata diuina consideratio, quorum executione vita hominis vera continetur. Dat ergo initium secundæ hebdomadæ Contemplatio de Regno Christi, hoc est, Oratio Christi Regis ad bellum nobile subjectos sibi populos euocantis, tam optimis quidem conditionibus, nihil vt ipsi agere aut pati sinantur, cui non exemplo Rex ipse præiuerit: quæ condiciones blandam vim quandam, & incredibilem admovent ad complectendam Christi Iesu constantem imitationem, vt quotidiano experimento comprobatur. Hac in vniuersum bene deliberata Christi Regis imitatione, congruenter venitur ad singula, vt spectetur in singulis iter pandens, ac præiens Christus: habentur itaque deinceps Meditationes de Incarnatione, de Natiuitate, aliisque præcipuis Christi mysterijs. Verùm quia fato quodam (si loqui fas est) Christum verè, ac fortiter sectari volentibus, totas dæmon immittit suorum copias, vt eos promissis contrarijs, & sollicitatione perduelli ab Christo auerter, muniendi fuerunt egregio robore, quo virtus tenera contra hostiles impetus in gradu staret. Hoc præstat illa de duobus vexillis Meditatio incomparabilis, cui tot religiosæ familiæ tam multos debent præstantissimos alumnos: hinc illa Christum oculis obijcit; inde Luciferum, qui militem faciunt, & certatim proponunt quo stipendio depugnaturus sit: vnde æstimata auctoramenti (demus non dubij) quod in præsens spondet Lucifer tenuitate, atque breuitate; in futurum atrocitate & æternitate; stipendij contra, quo militatur Christo, labore breuissimo, & fructu immenso, atque sempiterno, ingentibus animis, sprete mundi fraude in Christi verba, & arma juratur. Fuit autem hoc toto apparatu opus, ad vltimam hebdomadæ huius contemplationem oprato exitu solidè claudendam: Est enim de eligendo vitæ instituto, itabiliendâque ratione vitæ in posterum traducendæ, quo dici grauius nihil potest: cum igitur in eo agatur de tota re nostra, jaciaturque periculosissima alea, non vitæ modo huius fluxæ, verùm etiam immortalis,

talís, tam certis ab S. Ignatio, tutisque regulis, tamque habili manu tractatur deliberatio, vt si ex illius præscripto concludatur, nunquam eius postea subeat pœnitudo. Attendit enim res, tempus, ac modum eligendi. Res quidem, vt in delectum vocentur, bonas esse oportet, vel certe non malas: rerum autem cum sint aliæ stabiles; mutabiles aliæ; obstricti iam illis prioribus non debent illas in dubium vocare, licet fines optassent terrena labe inquinatos dum ijs sese inuoluerent; sed eò conatus intendere, vt quo in statu locati sunt, illo quàm optimè defungantur, seu sacerdotum sit, seu conjugatorum: conditionem verò nacti suapte naturâ mutabilem, ne sic quidem debent de mutanda illa cogitare, nisi ad sanctius aliquid aspirent. Iam opportunum delectui tempus, illud primum erit, cum sic voluntatem vis diuina impellit, vt ne restet quidem facultas vlla de diuina vocatione dubitandi: sicut legimus B. Paulo, & Matthæo, & aliis nonnullis, vocante Christo, contigisse: secundum, vbi res non tam certò constat, nec persuaderetur impressione tam valida; eo tamen impulsu, conflictuque pugnantium, successu contrario motuum, sese insinuat, vt pro minimè dubia teneatur. Tertium, quoties tranquilla & composita mens, seclusis omnibus quibus possit turbari, fallive iudicium; ad fidei lumen sempiternique veri, sedate complecti statuit, quod extra dubitationem agnoscit Deo gratissimum, suæque saluti maximè conducere. Sequitur nunc legendi modus, quem ita distinguit vt proferatur in medium res deliberanda, de officio, beneficio, rebulve cæteris, vel admittendis vel reijciendis. Deinde proposito creationis fine, in omnium rerum æquilibrio illo, de quo in fundamento dixi, mens iussa subsistere, paratissima sit eò ferri, quo diuinæ gloriæ & salutis pondus inclinarit. Postea Deo supplicetur vt mentem erudiat, & voluntatem impellat quocumque maximè oporteat tendere; si quæ verò ab recto deflexerit, reducendæ in viam præluceat. Denique in vtramque partem exquirantur vtrunque rationes, opponanturque tum sibi confertim, tum singulæ singulis, librato cuiusque fideliter momento, idque ad examen supremæ trutinæ, vltimi inquam finis, diuini scilicet in hac vita obsequij; & felicitatis in æterna: vbicumque verò manifestè lanx altera, alteram superet, animosè illuc eundum est, eligendumque quod pars illa victrix suaserit: rei demum lectæ constans propositum Deo offerendum. Post hæc si quid anxios teneat, aut constabili fortius in ccepto cupimus, attendamus cuius ex duobus, auctores cuiuspiam nobis peramico malimus esse, eadem in causa dubitanti, iisdemque æternis consilijs dirigendo: vtrum præterea ex duobus nos ipsi animam agentes velimus tenuisse: vtri denique instituisse, vltimas rationes coram supremo iudice posituri; & huic iam nunc incipiamus adherere quod factu optimum, ex cœlestibus illis principijs, certa consecutio à nobis euincit: Atque hic eligendi ordo secundam hebdomadam absoluit: in qua euidentis est eius partes, vt etiam primæ, quo nexu inter se committantur, quàm necessario inter se habitu, sic à prioribus secundæ pendeant, vt vigorem ab ijs acceptum, in sequentes transfundant,

donec

donec hominem auulsum ab œceno cupiditatum infimarum, suis prudenter subuectum gradibus, perfectè cum Deo iunxerint; huc enim pertinent duæ sequentes hebdomadæ: harum prior in sanctis Christi cruciatibus versatur, ex quibus amandi sincera ratio ad perpeffionum obrusam discitur, altera in lætis gloriosisque Mysteriis animum occupat, quibus afficitur dulciùs quoad tandem quiescat in contemplatione beneficentiæ, & excellentiæ diuinæ, ex qua illæ ardent charitatis flammæ quibus arctissimo complexu Deo copularur. Præstant itaque promissi fidem Exercitia S. Ignatii; nempe quod statim initio spondent, [præparare & disponere animum ad tollendas affectiones omnes malè ordinatas, & iis sublatis ad quærendam, & inueniendam voluntatem Dei circa vitæ suæ institutionem, & salutem animæ]; hoc, inquam, agunt, ratione atque disciplina, tam accommodatis ad obtinendum finem adminiculis, vt propè fieri absque miraculo non possit, quin ex Sancti præceptis adhibita salutem pariant, quam in se quantum in ipsis est continent; cuius tanti boni securus qui ea composuit, eorumque virtutem, velut alter Noë satae ab se vitis expertus, ab iis qui vellent aut vitam emendare, aut emendatam perficere, secessum tantummodo paucorum dierum exigebat, & ex iis horas dumtaxat aliquas meditationi capitum infumendas, quæ esset iis traditurus: hunc morem tenuit cum solutioris vitæ hominibus, & cum aliis mediæ virtutis, eo semper euentu quem expectauerat, vt illos ad frugem, istos ad perfectiora traduceret. Sic suum in Christo effecit discipulum, quem olim habuerat magistrum Emanuëlem Mionam Lusitanum eo enim Compluti dum studeret, à confessionibus utebatur. Sacerdos fuit, Algarbiæ natus, rarisque ornatus dotibus, cuius inter multos idcirco libet meminisse, quod eius mentio propè necessariò me cogit ad reddendas hoc loco literas quibus illum ad Exercitia scribens inuitabat: quanta verò id, quam præiudicata de efficacitate illorum sententia, ex verbis epistolæ colligatur. [Magno desiderio teneor, de te tuisque rebus cognoscendi; nec potest profectò fieri quin me illius cura sollicitet quem amantissimum habui in spiritu patrem, quemque propterea filij amore prosequor: atque hinc etiam factum est, vt in aliquam, dum viuo, mutua vicem beneuolentiæ, non sim veritus suadere, vt mensis vnus receptum Exercitijs donares, sub illius manu quem indicaueram: hoc tu mihi sanctè pollicitus, si re ipsa implesti, fac te rogo vt sciam ad Dei gloriam quo successu; sin autem; per Dei erga nos amorem, perque illos eius supremos dolores nostrâ causâ susceptos, iterum obsecro, vt quem dixi mensẽ dare tuæ saluti ne graueris; tum si te facti poeniteat, habe me sanè pro mendaci, & deceptore hominis cui tantum debeo. Denuò ter, quater, ac sapiùs obtestor, id age, in illius honorem, cui nolim esse sub postremum examen obnoxius adhibitæ parcius operæ, vt hoc à te denique impetrarem: quippe ad salutis, & alienæ, & propriæ ingenerandum animo studium, nec præsentius quicquam inuenio, neque intelligo. Quare si te tui ratio parum mouet, quasi minus hoc bono indigeas, valeat apud te quam inde capies ad iuandos alios ingens
utilitas,

utilitas. Precor diuinam clementiam, suam nobis lucem ac robur imper-
 tiat ad occupanda ex ipsius nutu quæ nobis credidit talenta, ne quando illa
 percellamur, atroci obiurgatione, Serue piger, sciebas, nec tamen feci-
 sti] manus dedit Miona Ignatio; inde etiam diuino placito, quod in Exer-
 citiis agnouit, seipso effectus melior, Deo sese addixit, vt alios faceret
 meliores, fundata demum Societati adiunxit sese, labores in ea strenuos
 quamdiu spiraret, Domino Deo nauaturus. Nec in eo solum Exercitia hæc
 iuuandis aliis idoneos faciunt, quos aut instituti professio, aut propensio
 animi ad hoc applicuit, quod qui frigidus est, difficile alios incendat; sed
 quod ea id habent proprium, vt diuino igne, & Christi amore animum in-
 flamment; & quidem ita vehementi, vt (quod in Asia scripsimus) gene-
 rosæ illius inter Iaponios Christianitatis, viri iuxta, & fœminæ, vbi-
 que aduersum Christianos tyrannus cruentum intonaret, ad nostros accur-
 rerent, Exercitiorum præsidio armandi, quorum illic famam, incredibilis
 fructus probauerat: quantos inde tollerent spiritus, quantum robur diuini
 amoris ducerent, admirandæ post paulum inter sæuas mortes, & inauditas
 eatenus poenarum barbariem patientia prodebat, atque alacritas: qui verò
 aliquo fungitur ministerio animarum, mirum quantum ex iis, quàm purum
 lumen excipiat ad perfectam æternarum rationum intelligentiam. Vnde lon-
 gè alius de iis sermo, longè diuersa vis, illas audientibus imprimendi, quam
 exscribentium ex libris, vel à se concinnatas velut in scena recitantium: qui
 si volunt quod fingunt, verè factum videri, seipsum fallant necesse est, fin-
 gantque sibi, se esse quos referunt, non autem quod verè sunt. Est hoc
 vsque ad eò certum, vt Mercurianus Societati Præpositus experimentis do-
 ctus continuis, idem idem diceret, vna S. Ignatij Exercitia diligenti, assi-
 duoque studio percepta, verbi Dei præconibus, & ductoribus animorum
 pro bibliotheca sufficere; & Foscararius ex S. Dominici Ordine, illorum
 approbator Mutinensi Ecclesiæ datas Episcopus Syluestrum Landinum Il-
 luc acciuerit prædicaturum Exercitia primæ hebdomadæ, nihil ad constan-
 tem & solidam commissi sibi populi conuersionem efficacius arbitratus, ratio-
 nibus earum meditationum, si perita manu, vsuque assueta tractarentur,
 qualis erat Landini, qui alibi quoque multis in vrbibus motus ediderat in-
 gentes, non exclamando & vociferando, plerumque inaniter, sed con-
 uersionibus antea desperatis, & mutatione stabili animorum; Deo audien-
 tium mentibus per præconem suum affulgente ad perspiciendos viuendi fi-
 nes, confirmantèque ad eosdem aptis moribus inquirendos.

Illud tamen pro comperto habetur, in Exercitiis cum fructu obeandis
 plurimum posse periti ductoris industriam, nec esse cuiusuis promiscuè id
 munus. Nam & sanctus Pater ex tam multis suo spiritu imbatus, & scien-
 tissimis rerum diuinarum tam paucos censuit ad Exercitia, suo ex ingenio,
 mentèque tradenda, vt vbi quatuor nominarat, de aliis omnibus sileret.
 Primo loco fuit Petrus Faber; deinde Alfonso Salmeron; tertius Hierony-
 mus Domenechus & quoad primam hebdomadam Franciscus Strada. Diffi-

XVII.

Non est cuiusuis exercitia S. Ignatij cum fructu tradere.